



Eva Schindele

Osztozni, s ezáltal nyerni

Karolina nővér chilei missziója

Párás, fülledt a levegő ezen a decemberi estén. Santiago de Chile központjából indultunk el, körülbelül egy órányi fergeteges buszozáson vagyunk túl, s most a *Recoleta* nevű szegénynegyedben a német szerzetesnő, *Karoline Mayer-Hofbeck* házáat keressük. Meglepődve látjuk a parányi előkertekben növvő virágokat és fákat. Gyerekek játszanak az utcán, közben kutyák lármáznak. A kicsi, egymeletes, hullámbádoggal fedett kőházak előtt ülő fiatalok és öregek kíváncsian szemlélnek minket, idegeneket. Itt mindenki ismeri a „nővéreket”, ahogy a lakók tisztelettel nevezik őket. Később majd azt mondja nekünk a 62 éves apáca, miközben szívből nevet: „Nagyon tisztelnek engem a lakók, de mindenekelőtt szeretnek. Ez utóbbi fontosabb számomra.” Végül egy csapat gyerek kíséri minket ahhoz a kicsi házhoz, amelynek homlokzatára színes, barátságos „Békehozó Krisztust” festettek. Fiatalok egy csoportja gyűlt össze előtte. Beszélgetnek, nevetnek, gitározgatnak, füves cigit adnak körbe. Kopogunk a ház ajtaján. Filigrán, barátságos nő üdvözöl minket. Ősz haját kontyba kötötte, fehér blúza fölött kötényruhát visel, lábán egyszerű, lapos sarkú szandál. Csak a nyakában lógó kereszt emlékeztet keresztény fogadalmára. Élénk szemei sugárzanak. „Fintorogtok?”, kérdezi nevetve. „A marihuana a mi tömjénünk ebben a negyedben.” És hunyorítva hozzáteszi: „Ezért megy mindnyájunknak olyan jól.” Zavaróan hat ránk ez az apáca, aki már az első találkozásakor tegez minket, de beszélgetésünk olyan közvetlen és fesztelen, hogy rövid idő után mi is elhagyjuk a távolságtartó önözést. Vendéglátónk azzal az érzéssel tölt el minket, hogy valamennyien Isten gyermekei vagyunk, s ezért azonos szinten társaloghatunk.

Karolina nővér az emberek közelségét keresi, mert csak ezáltal növekszik a bizalom – minden közösség alapja. 1989-ben, amikor a *Recoleta* negyedbe költözött, ott az erőszak légköre uralkodott: évente 15 gyilkosság történt. Most már alig fordul elő. „Ha konfliktus adódik, én is közeledek megyek!”, mondja, és bevezet minket a ház hátsó részében található kis kápolnába. Az egyszerű fakereszt alatt kések, láncok, sőt egy pisztoly – fiatalok hozták neki ezeket, mert el

akarták hagyni a bűnözés útját, amely gyakran együtt jár a munkanélküliséggel és a droghüségességgel.

A *Poblacion Recoleta* korábban tipikus munkásnegyed volt, de a katonai diktatúra 17 éve alatt sok lakosa elszegényedett. Szociális helyzetük mindmáig keveset javult, bár 1989 óta demokratikusan választják a kormányokat, és a gazdaság gyorsan növekedett. Chile Dél-Amerika leginkább jómódú államai közé tartozik. Noha ma már nemigen hal éhen senki, a chilei lakosság 25%-a még mindig szegénységben él. Még ha minden családtag gürcöl is, a havi, átszámítva 150 eurós minimálbér éppen csak a legszükségesebbekre elég: 1 kg kenyér egy euróba kerül, egy buszjegy 50 centbe. A legtöbb család nem engedheti meg magának, hogy saját lakása legyen, a szegénynegyed apró házai-ban ezért több generáció zsúfolódik össze: „Teljesen normális dolog, hogy ötven négyzetméteren 15-18 ember él”, tájékoztat Karolina nővér, és elmeséli a húszéves Carlo történetét, akinek agydagánata volt. Minden este éjfélig ott ül az ajtójuk előtt, s amikor a nővér megkérdezte tőle, miért nem megy be, azt felelte: „Csak utolsóként mehetek a házba, mert közvetlenül az ajtó mellett alszom.”

Karolina nővér 37 éve él Chilében, és azonosul ezzel az országgal. „Mi chileiek”, mondja ismételtelen beszélgetésünk során. 2000-ben megkapta a chilei dísz-állampolgárságot, egyébként anélkül, hogy a németet elveszítette volna. Látomása a testvéri világ. Chilében, egész Latin-Amerikában, de az egész globalizálódott világon is. Nemcsak az a helyzet, hogy a szegényeknek nincs pénzük, hanem ki is zárják őket a társadalomból. Fáradhatatlanul rámutat erre az összefüggésre, nemrég például a chilei parlamentben tartott, nagy figyelmet keltett beszédében tette ezt: „Szegénynek lenni azt is jelenti, hogy az embernek nincs önbecsülése, reménye és önbizalma, s úgy érzi, arra van kárhóztatva, hogy piszkos vagy nem sokra becsült munkát végezzen, sőt, talán úgy érzi, hogy maga Isten kárhóztatta erre.”

A német szerzetesnő 1990-ben hozta létre nagy lelkesedéssel a *Fundacion Cristo Vive*-t, az „Élő Krisztus Alapítványt”. Ennek oltalma alatt azóta szociális intézmények hálózata fejlődött ki Chilében, de a szomszéd-

os államokban, Peruban és Bolíviában is: egészségügyi központok, óvodák, egy drogterápia-központ, műhelyek és egy szakmunkásképző iskola. A szervezet immár 350 embert foglalkoztat, és néhány száz – gyakran európai – önkéntes támogatja a munkát. Az alapítvány „menedzser”, szíve és motorja Karolina nővér. Mint mondja, változatlanul fontos számára a közvetlen kapcsolat az emberekkel: „Búzaszemnek érzem magam, ünnepeket ülök meg, és megosztom az emberek örömeit-bánatát.” S mintegy ennek példaként ezen az estén állandóan kopogtatnak az ajtón, segítséget kérve, vagy egyszerűen csak azért, hogy betérjenek egy kis tereferére.

Kényelembe helyezük magunkat Karolina nővér szerény, személyes emléktárgyakkal teli lakószobájában. Maruja nővér, aki hosszú évek óta együtt küzd vele, teát és maga sütötte süteményt szolgál fel. Feszülten figyelünk, amikor Karolina a gyerekkoráról mesél: hogyan nőtt fel az észak-bajorországi Eichstättben, egy paraszti nagycsaládban, szigorú katolikus nevelésben, hogyan falta már kislány korában az idegen országokról és kultúrákról szóló könyveket, és hogyan aggódott már akkoriban azokért az emberekért, akiknek az élet árnyékos oldalán kell élniük. Igen korán érezte magában a „hívást”, hogy misszionárius legyen. Az érettségi után csatlakozott az egyik missziós rendhez, amely aztán 1969-ben orvosi tanulmányokra küldte Chilébe. „Itt fedeztem fel a hivatásomat, és azokat az embereket is, akikért teremtettem.” Chilében éli át a fiatal apáca a társadalmi, de a teológiai ébredést is, hiszen Latin-Amerikában fejlődik ki az ún. felszabadítási teológia, amely Jézus örömhírére hivatkozik, amikor több igazságosságot követel, értsd demokratikus reformokat, igazságosabb béreket és egyenlő tanulási esélyeket. Nagy hatással vannak rá azok az egyházi méltóságok, akik egyházi birtokaik egy részét a munkásaiknak ajándékozzák, noha sokan közülük gazdag spanyol bevándorló családokból származnak. Mindenütt bázisközösségek keletkeznek. Később átéli, hogyan küzd a Vatikán a felszabadítási teológia ellen, és hogyan támogatja ezzel közvetve az Egyesült Államok hatalmas érdekeit a dél-amerikai kontinensen.

Karolina nővér számára ez még ma is keserű tapasztalat: sajnálja, hogy II. János Pál pápa sosem értette meg igazán a felszabadítási teológusok elképzeléseit, de látja, hogy ennek az időszaknak az eszméi Dél-Amerika sok országában gyökeret vertek: „Ez a teológiai kezdeményezés új erővel növekszik tovább, és gyümölcsöket hoz.”

Vissza a múlt század késői hatvanas éveibe. Az ifjú misszionáriusnő a vakációk idején kapcsolatot keres a szegényekkel, ám azok kezdetben nagy bizalmatlansággal fogadják. Végül is a spanyol hódítók nem csupán a karddal hadakoztak rettenetesen, hanem a Bibliát lobogtatva is, és évszázadokot át „keresztényi” érveket szolgáltatottak a kizsákmányolásához. Karolina küzd a szegények bizalmaért, segít az asszonyoknak, hogy megszervezzék az ingyenkonyhát és a gyerekek ellátását, ápolja a betegeket, és a supermarketekben lejárt szavatosságú élelmiszereket gyűjt az ingyenkonyha számára. Werner Blieske tanító, aki akkoriban a santiagói német iskolában dolgozott, még jól emlékszik első találkozására Karolinával: „Akkor még apácaöltözetben járt. De már az a karizmatikus személyiség volt, aki ma is – mindig sugárzott, mindig jó hangulata volt.”

A mikor Karolina nővér el akarja hagyni a kolostor védett terét, és a szegénynegyedbe akar költözni, rendje nemigen lelkesedik. „Hetente két-három látogatás legyen elég”, mondta neki főnöknője. Karolina mosolyogva meséli, hogy erre felháborodott levelet írt Rómába: végül is az Atyaisten sem heti három alkalomra küldte Fiát, Jézus Krisztust a Földre. A dacos nővért a rend visszaküldi Németországba – néhány hónappal Pinochet tábornok véres puccsa előtt, amely darabokra szakította a chilei társadalmat, s amelynek a sebei máig sem gyógyultak be teljesen. Karolina nővér a szegények oldalán élte át a katonai diktatúra e „rettentés 17 évét”, mert már hamarosan „kihajítása” és ideiglenes fogadalma lejárt után „szívének hangját” követi, és saját szakállára visszatér Chilébe: „1973 szentestéjén alapítottam más asszonyokkal együtt a *Comunidad de Jesús* [Jézus Közössége] nővérközösséget.”

Karolina nővér átéli Chilében, hogyan hurcolja el, kínozza meg és öli meg szomszédait és munkatársait a titkosrendőrség: „Anyám számára rettenetes volt, hogy egy szál magamban akartam élni egy diktatúrában, pedig szülei a hitleri rezsim idején az ellenállók közé tartoztak, és volt mit szenvedniük.” Részt vesz a passzív ellenállásban, és segít a politikai üldözötteknek, hogy az *Amnesty International* és keresztény intézmények

segítségével el tudják hagyni az országot. Őt magát is többször letartóztatják és megfenyegetik. Utoljára 1987-ben: „Erre fel német barátaim bekapcsolták az ügybe Franz Josef Strauß-ot, aki Pinochet barátja volt. Ez segített.”

Chilének hosszú időre volt szüksége ahhoz, hogy feldolgozza a diktatúra kegyetlenségeit. 2004 végén dokumentálja először egy hivatalos kormányzati jelentés 35 000 ember szervezett megkínzását: „Örültünk, hogy a főparancsnokok és mások azt mondták: Soha többé ilyesmit Chilében! Erre a szóra vártunk oly régóta.” Most a jóvátételben és a kiengesztelődésben reménykedik. Egyházközsége évek óta minden napként körmenetet rendez az egykori kínzóközpontokhoz: „Bekötött szemmel akarjuk utólag átérezni, min mentek keresztül az áldozatok, és ébren akarjuk tartani az emlékezést.”

Éppen ebben a keserű időszakban volt rendkívül fontos a Németországból, de Luxemburgból, Franciaországból és Svájcól is megnyilvánult szolidaritás, mondja a német szerzetesnő. Olyan barátok, mint Werner Blieske és felesége, Elfriede (akik időközben a schleswig-holsteini Kappelbe költöztek), 1975-ben megalapították a *Casa Kappel*n szolidaritási egyesületet, és segélyekkel járultak hozzá ahhoz, hogy alultáplált gyerekek százainak tudjanak enni adni. 1979-ben Manchingban hívták életre a *Kontaktgruppe Communid de Jesús*-t, majd göttingeni, hannoveri, svájci és luxemburgi baráti köröket. De ezekben a nehéz években fontos volt a szellemi segítségnyújtás is, hangsúlyozza: „Megmondani az embereknek: nem a te bűnöd, hogy éhez és fázol. Emberi jog, hogy ehess, és tető legyen a fejed fölött. Mind ezek hiánya a kormány szégyene, nem a tiéd.” Majd hozzáteszi: „A szegénység végső soron nem katasztrófa, hanem botrány.” Végül is egyesek jól élnek ebből az igazságtalan állapotból. Latin-Amerikában, de az USA-ban és Európában is.

Karolina nővér egy igazságosabb világnak szenteli az életét, és képes másokat is erre lelkesíteni. Például németországi előadókörútjain, amikor egyik szereplése követi a másikat, s nem csupán adományokat gyűjt, hanem új munkatársakat is szerez. Ilyen Fernando Massad is, a *Fundación Cristo Vive Chile* alapítvány ügyvezetője, aki jól fizető menedzseri állását cserélte fel ezzel a munkával, és – többek között – azon fáradozik, hogy pénzt szerezzen annak a szakmunkásképző iskolának, amelyben ingyenesen képeznek ki hegesztőket, asztalosokat vagy kertészeket. A 20 000 embert ellátó egészségügyi központ, a *Cristo Vive* sem kap elég állami támogatást, noha elismerik mint a csa-

ládi orvoslás sikeres modelljét. Karolina nővér azt szeretné, ha a chilei társadalom is nagyobb szolidaritást tanúsítana, és ha a programok ezáltal függetlenebbé válnának a nyugat-európai adományoktól.

Időközben a számos támogatói csoport a *Cristo Vive Europa – Latin-Amerika Partnere Egyesületté* állt össze. Az 500 tagot számláló ökümenikus egyesület elnöke Werner Blieske. A 70 éves férfi számára fontos a kenyér megosztása és a gyakorlati felebaráti szeretet; hidat akar verni Európa és Latin-Amerika között, és a fiatalokat is fel akarja lelkesíteni a megélt szolidaritásra. A *Cristo Vive Europa* minden évben 25 fiatalot küld Latin-Amerikába; ezek vagy egy „szociális évet” töltenek ott, vagy „külföldön teljesített más szolgálatot”, a civil szolgálat megfelelőjét.

Egyikük a 20 éves Julian. Az érettségi után, több hetes németországi előkészítő szemináriumot követően ment Chilébe. Most *La Pintana*-ban, Santiago de Chile egyik legszegényebb negyedében találkozunk vele, ahol három másik német fiatalal együtt egy óvodában dolgozik, s a negyed peremén, az egyik legkisebb házban lakik. „A védett otthon után ez hatalmas kihívás”, mondja. Olykor kétség fogja el, jóllehet szereti a gyerekekkel végzett munkát, úgy érzi, hogy szükség van rá, és csodálja Karolina nővér optimizmusát és tettekkészségét. „Leginkább az ráz meg, hogy a chilei társadalom mennyire közömbös a nincstelenekkel szemben”, teszi hozzá a fiatal német. Teresa Tapia, az óvoda vezetőnője becsüli a fiatal önkénteseket; szerinte ők az azal az érzéssel töltik el a szegénynegyed lakóit, hogy értékesek. Az óvodába jutásra várakozók listája hosszú, s mindig a legszegényebbeké az elsőbbség. A nevelőnő azt vallja: „Csak úgy lehet felépíteni egy közösséget, ha a leggyengébb tagokat támogatjuk.” A *Cristo Vive* azért támogatja a szegényeket, hogy aztán maguk alakíthassák az életüket, s nem akarja alamizsnával lerázni, s ezzel megfosztani őket méltóságuktól.

„Testvéri világot csak egymással építhetünk”, mondja Karolina nővér. A 62 éves apácának ez meggyőződése, és erre tette föl az életét. Munkaadagja óriási, de közben vidám és jó hangulatú marad. „Hiszen együtt növekszünk”, mondja, és szívélyes nevetéssel elárulja „titkos” erőforrását: „Ma sokan azt gondolják, hogy ha odaadják a sajátjukat, vesztesek lesznek. De megtapasztalni, hogy közben nyertesek leszünk – csodálatos dolog. Mindenesetre boldog vagyok, és azt szeretném, hogy azok is boldogok legyenek, akik velem élnek.”

Forrás: Publik-Forum, 2006/10